

'RISICOVOL SPEL' maakt kinderen zelfredzaam'

GOEDE COMMUNICATIE MET OUDERS IS BELANGRIJK

'Jongens, niet op dat huisje klimmen, straks val je er af. Te gevaarlijk.' Hoe vaak waarschuw je kinderen niet in de bso? De doorsnee pedagogisch medewerker wil dat kinderen zonder kleerscheuren en blauwe plekken naar huis gaan. Maar belemmer je met je voorzichtigheid kinderen niet hun ontwikkeling? Pedagoog Martin van Rooijen doet onderzoek naar risicovol spelen. 'Kinderen moeten leren met risico om te gaan.'

TEKST EN FOTO'S CARLA OVERDUIN

De roodgeschilderde container op het buitenplein van bso A@penSt@art in Doorn zwaait open. De kinderen staan ongeduldig om pedagogisch medewerker Elly Hooiveld heen. Ze duiken meteen in de container en trekken er van alles uit. In korte tijd ligt het plein vol ongebruikelijk spelmaterial: een blauwe kunststof ton, buigbare buizen, krukken, een rollator...

Het project *Spelen met Spullen* is een initiatief van pedagoog Martin van Rooijen, die dit uitvoert met Kinderopvang SKDD en Kringloop Zeist/Driebergen-Doorn. Sinds twee jaar is hij bezig met studies naar risicovol spel. Ook de 'spullencontainer' valt onder die noemer; het materiaal is immers niet op veiligheid getest. Van Rooijen: 'Ik heb een selectie gemaakt uit het kringloopmateriaal. De enige criteria: wat is speelbaar en gaat niet snel kapot? SKDD keurde twee dingen af: touwen vonden ze te gevaarlijk en matrasjes onhygiënisch. Hun mening is belangrijk, het project moet gedragen worden.'

Veerkracht

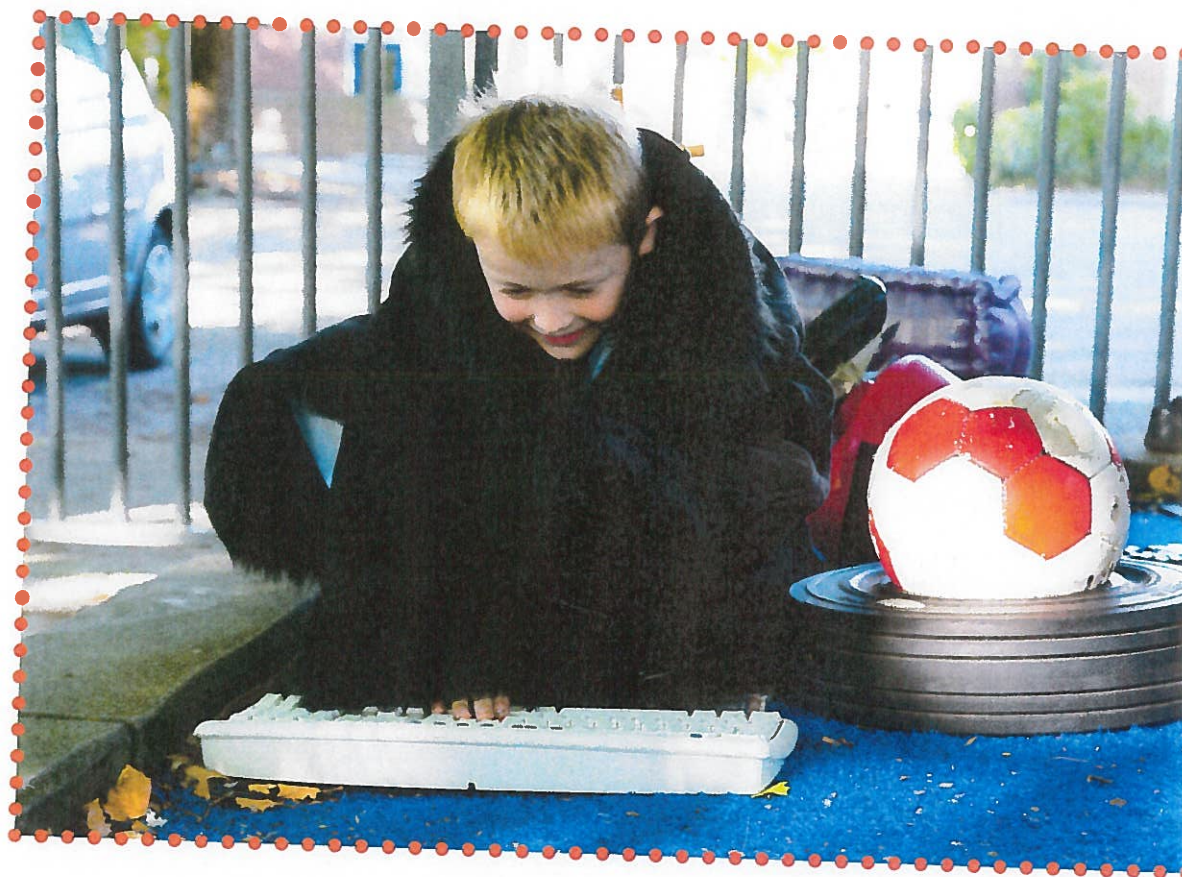
Van Rooijen vindt dat er meer ruimte moet zijn voor risicovol spel. 'Het heeft meerwaarde. Kinderen ontdekken hun grenzen en ontwikkelen veerkracht. Om groot te worden, moet je leren omgaan met risico's en zelf oplossingen bedenken. Het is goed

'Een bult of kneuzing vind ik een aanvaardbaar risico. Dat kan een leerzame ervaring zijn'

voor de zelfredzaamheid.' Meteen rijst de vraag: waar ligt de grens, wat is een aanvaardbaar risico? Ontwikkelingspsycholoog Steven Pont omschrijft dit als: niet levensbedreigend en als anderen er geen last van hebben. Van Rooijen: 'Dat is een goed uitgangspunt. Spel mag nooit het risico van de dood of onom-

keerbaar letsel hebben, maar een bult of kneuzing vind ik zeker een aanvaardbaar risico. Dat is niet leuk, maar het kan voor een kind een leerzame ervaring zijn.'

Vandaag heeft hij zijn 9-jarige dochter Jiske meegebracht, die op de zijkant van een ton balanceert. 'Je moet rekening houden met het kind. Toen Jiske ouder werd, begon ze op het kleuter-

speelhuisje te klimmen. Ik liet dat toe, je kent je kind en zij had die uitdaging nodig. Ook als pedagogisch medewerker moet je rekening houden met wat het kind aankan en daarbij luisteren naar de ouders.'

Lastig voor een pedagogisch medewerker; het is het kind van een ander, dan ben je extra voorzichtig. 'Dat is zo, maar tegelijkertijd heb je als professional een dubbele verantwoordelijkheid. Je wilt het kind bescherming bieden, maar ook een goede ontwikkeling stimuleren. Je bent een autonome professional. Als jij dit belangrijk vindt, is het misschien tijd om het onderwerp eens aan te kaarten in je organisatie. Ik denk dat je ook meer voldoening krijgt in je vak.'

Afweging

Kinderen overzien nog niet altijd oorzaak en gevolg. In hoeverre beschermen zij zichzelf? Van Rooijen: 'Uit onderzoek blijkt dat zelfs baby's al aarzelen en afwegen: zal ik wel of zal ik niet. Dus kinderen zijn zich bewust van risico en kunnen dit afwegen. Ook opmerkelijk is het verschil tussen jongens en meisjes. »

We denken altijd dat jongens meer durven, maar dat is niet zo. Beide groepen maken de afweging. Jongens zijn doeners, zij gaan gewoon met een houding van "we komen er wel achter." Meisjes denken langer na voor ze gaan, maar klimmen net zo hoog in de boom.
 Als je de regels over veiligheid lossert maakt en meer uitdaging toestaat, zullen de meeste kinderen daarvan dankbaar gebruik maken. Sommige voorzichtige kinderen worden wellicht door peer pressure aangezet om dingen te doen die ze eigenlijk niet

willen. Van Rooijen vindt dat op zich geen probleem. 'Kinderen moeten leren met fysiek risico om te gaan, maar ook met sociaal risico. Natuurlijk sta je geen pestgedrag toe; als professionals moeten wij daarop toezien. Maar soms kan een beetje groepsdruk een kind net een zetje geven. Het kan het kind over de aarzeling heen helpen en vervolgens is het trots op zichzelf.' Hoe begin je met risicovol spel? 'Als je team interesse heeft, bespreek je met elkaar je persoonlijke grenzen en wat je over risico-spel in je pedagogisch beleid wilt opnemen. Je mag in

'HET STIMULEERT DE CREATIVITEIT'

Elly Hooiveld van bso A@penSt@art is enthousiast over de spullencontainer. 'Het ongewone materiaal stimuleert enorm de creativiteit. Kinderen leren hun grenzen verleggen. We hebben geen regels opgesteld, behalve: je mag het niet expres kapot maken. Je ziet hen van alles ontdekken: als je met z'n tweeën aan één kant van het winkelwagentje hangt, valt dat om bijvoorbeeld. Sommige kinderen kunnen er alles mee, anderen niets, maar de meesten vinden het leuk. De krukken, rollators en kunststof slangen zijn het populairst. Wat opvalt, is dat de kinderen graag hoekjes maken. Met

een bureaustoel en een toetsenbord richten ze een kantoor in of ze gebruiken het voetbaldoel als hoek. Ze stappen buiten hun comfortzone en gaan lekker experimenteren. Het is natuurlijk ook superleuk, omdat het materialen zijn waar je normaal niet mee mag spelen. Oma's rollator mag je niet gebruiken, maar hier mag je op de rollator rondracen.'
 A@penSt@art is niet bang van risico. 'Door er bewust mee om te gaan, maak je het veilig voor de kinderen. Ik heb hierover nog niet gepraat met de GGD, maar deze container voelt veilig. Communicatie is belangrijk,

je moet met ouders praten. Die zijn vaak ontzettend beschermend, dus je moet het goed uitleggen: kinderen leren door te ervaren. Wij hebben met dit project vooral heel positieve reacties gehad van ouders. En met ouders die twijfels hebben of risico-spel wel past bij hun kind gaan we in gesprek. En in de dagelijkse praktijk houden we er rekening mee.'

INFO: WWW.SKDD.NL

de praktijk bij de begeleiding van de kinderen best iets van elkaar verschillen. Je moet niet tegen je gevoel in werken.' Risicovol spel is vooral een buitengebeuren, aldus de pedagoog. 'Je hebt ruimte nodig om in een ton te rollen. Iedereen heeft een buitenruimte en je kunt ook in de kou en regen spelen.' Bij de inrichting van de buitenruimte kun je met recyclingmateriaal

'Het leuke van risicovol spel is dat kinderen dat op hun eigen niveau doen. Er zijn geen leeftijdsgrenzen'

werken, zoals ze bij A@penSt@art doen, maar juist ook een natuurlijke inrichting met struiken, takken en boomstammetjes blijkt tot avontuurlijk spel uit te dagen. Of schaf speelgoed aan dat enig risico met zich meebrengt, denk aan een balanceboard. Van Rooijen: 'Het leuke van risicovol spel is dat kinderen dat op hun eigen niveau doen. Er zijn geen leeftijdsgrenzen. Je kunt simpel beginnen. Regel een stapel autobanden of vraag bij de plaatselijke bakker om een stapel broodkratjes. Kinderen kunnen ermee stapelen en eilandjes maken om op te springen. Dat gaat weleens mis en er valt weleens iets om, maar dat is juist prima.' <

DOE MEE MET ONDERZOEK

Vanuit de Universiteit voor Humanistiek in Utrecht is Martin van Rooijen bezig met een promotieonderzoek. Hij bestudeert hoe professionals omgaan met risicovol spel van kinderen. Vijf factoren lijken de houding van professionals te beïnvloeden: de cultuur van een land (wordt er snel geclaimd als het misgaat), de regels en protocollen (GGD), de relatie met ouders, het karakter van de professional zelf en het beeld dat ze van kinderen hebben. Martin van Rooijen bereidt momenteel het praktijkonderzoek voor en zoekt bso's om mee te doen. Het gaat om kinderopvangorganisaties die in het voorjaar van 2017 met het team een traject willen doorlopen, samen met de onderzoeker. Interesse in het onderwerp risicovol spel en hoe dat in praktijk te brengen? Doe dan mee met zijn veldonderzoek en e-mail naar: martin.vanrooijen@phd.uvh.nl.

PUNTJE VAN PONT

Risico

Ontwikkelingspsycholoog Steven Pont geeft elke maand zijn visie bij een van de pedagogische artikelen in Kinderopvang.

Ooit gaf ik mijn oudste zoon voor zijn vijfde verjaardag een eigen elektrische boor en maakte mijn jongste op zesjarige leeftijd zijn eerste salto van een hoge duikplank. Omdat ik ze al op jonge leeftijd veel liet experimenteren, kenden ze hun lichaam goed. Als andere kinderen zaten te gamen, waren zij – door een verbod tot half zes op welk schermje dan ook dat ik had ingesteld – altijd lijfelijk bezig. En dat betaalde zich uit, al was het risicovol.

Bijna niets in de opvoeding van een kind is zo risicovol als het kind beschermen

tegen het mogen nemen van risico. Immers, als het leven vol risico is (en dat is het...) en de kindertijd is het trainingsveld van het leven, dan kun je op dat trainingsveld maar beter met de dingen oefenen die je later nodig hebt. Als je op voetbal zit en je traint niet op de sliding, dan schrik je daar natuurlijk van in de wedstrijd. Dan ben je geen slechte voetballer, maar dan zijn de trainingen te voorzichtig geweest en ben je dus niet voorbereid op wat er komen gaat. Of anders gezegd: dan hebben je voetbalkwaliteiten meer met de trainer te maken dan met jou.

Veel kinderen leven nu in een te gewatteerde wereld. Er zijn tegenwoordig al kniebeschermers te koop voor het kruipende kind. Baby's schuren nu over drempels heen, omdat ze het niet voelen als ze die raken, in plaats van dat ze leren hun knieën op te trekken als ze een drempel tegenkomen. Dat vind ik symbolisch. Want de enige drempels die een kind leert nemen, zijn de drempels die het van zijn omgeving mag nemen. Maar dan moet die omgeving het kind natuurlijk wel een beetje met rust laten.

NOT 2017

KO PO VO MBO

Dé vakbeurs voor professionals in het **KO**, **PO**, **VO** en **MBO**

Wil jij weten wat de laatste trends zijn op het gebied van bewegend leren? Zoek jij slimme oplossingen voor bouw & beheer? Wil jij weten wat Onderwijs 2032 nou precies voor jou betekent? Of ben je nieuwsgierig naar andere actuele thema's in het onderwijs? Breng dan een bezoek aan de NOT!

Schrijf je nu in voor gratis toegang via not-online.nl
24-28 januari 2017 | Jaarbeurs | Utrecht

Jaarbeurs
100 JAAR